

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

Kiszyniów: KONCERT PATRIOTYCZNY **z okazji Narodowego Święta** **Niepodległości Polski**

DNI KULTURY POLSKIEJ
W BIELCACH s. 4-5

BIEG NIEPODLEGŁOŚCI
W KOMRACIE s. 8

OBCHODY 11 LISTOPADA
W TYRASPOLU s. 14

Kwiaty pod popiersiem Marszałka Józefa Piłsudskiego w Kiszyniowie

Zdjęcie: facebook.com/biblioteka.adammickiewicz

W rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości polscy dyplomaci w Republice Mołdawii, a także przedstawiciele polskiej społeczności złożyli kwiaty pod popiersiem Marszałka Józefa Piłsudskiego w Kiszyniowie. To wyjątkowy dzień, w którym Polacy z dumą wspominają tych, którzy walczyli o wolną i niepodległą Polskę. Cześć i chwała bohaterom!

**Miesięcznik z kwartalnym dodatkiem
AFISZ POLSKO-MOŁDAWSKI**

Ukazuje się od listopada 1996 r.
Zarejestrowany 2 maja 2007 r.
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Republiki Mołdawii

Adres do korespondencji:
Redakcja „Jutrzenki”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți MOLDOVA
e-mail:
redakcja.jutrzenka@gmail.com

www.jutrzenka.md

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stanowiskiem redakcji.

Redaktor naczelny
Helena Usowa

Zespół redakcyjny:
Wanda Burek
Elena Dudari
Anna Gaydamowicz-Mazur
Alła Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:
Natalia Barwicka
Jolanta Domek-Tobolska
Anna Dubiel
Mirosław Horyn
Nataliia Pityn

Redaktor strony internetowej
Małgorzata Kuryłowa

Druk: Logo-Design, Chișinău

ISSN 1857-324X

W NUMERZE

- **Temat z okładki.** Koncert Patriotyczny z okazji Narodowego Święta Niepodległości 4
- **Wiadomości polonijne:**
 - W kręgu kultury polskiej 7
 - Bieg Niepodległości w Komracie 8
- **A to historia.** Dlaczego Polska obchodzi Dzień Niepodległości 11 listopada? 9
- **Zapomniane w czerni i bieli.** Budynek konsulatu polskiego w Kiszyniowie 10
- **Wiadomości polonijne.** 18. urodziny Polskiej Biblioteki w Kiszyniowie 12
- **Fotorelacja.** Obchody 11 listopada w Tyraspolu 14
- **Ciekawostki językowe.** Polacy przekręcają pierwsze zdanie hymnu 15
- **Klub Mądrej Sówki** 16
- **Uczymy się polskiego** 16
- **Tradycje znane i te zapomniane.** Imieniny Ulicy Święty Marcin w Poznaniu 17
- **Dobre bo polskie.** Rogal świętomarciński 17
- **Zakochaj się w Polsce.** Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie 18

ZDJĘCIE NA OKŁADCE

Występ dzieci z Przedszkola nr 89 w Kiszyniowie na Koncercie Patriotycznym z okazji Narodowego Święta Niepodległości (autor: Wiktor Romaniuk)

Zadanie współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Senatu RP oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego.

Zdjęcia: Wiktor Romaniuk

Koncert Patriotyczny z okazji Narodowego Święta Niepodległości

11 listopada to dzień w historii polskiego narodu szczególny – to dzień, w którym po 123 latach niewoli Polska powróciła na mapę Europy i świata. To święto wolności, odwagi i wiary. Z tej okazji Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii” zaprosiło Polaków z różnych miejscowości Mołdawii na wspólne świętowanie, co stało się już w Kiszyniowie tradycją obchodów tego polskiego święta.

15 listopada 2025 roku w Domu Kultury Państwowego Uniwersytetu w Mołdawii odbył się Koncert Patriotyczny. Koncert rozpoczęło hymnem polskim „Mazurkiem Dąbrowskiego”.

Na wstępie głos zabrała prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” Oksana Bondarczuk. – Narodowe Święto Niepodległości to dzień, który gromadzi wszystkich Polaków, nie tylko w kraju, ale również poza jego granicami – powiedziała.

Wśród zaproszonych gości byli obecni przedstawiciele Ambasady RP w Kiszyniowie. Licznie przybyłą publiczność powitał ambasador RP Tomasz Kobzdej. – 11 listopada obchodziliśmy 107. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Jest to okazja do zamianifestowania naszej jedności i solidarności, a dzisiejszy koncert tej manifestacji służy – zaznaczył ambasador.

Członkowie Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” przygotowali ciekawy program artystyczny. Goście mogli posłuchać wierszy i pieśni patriotycznych, obejrzeć polskie tańce ludowe w wykonaniu zespołu „Wesołe Babce” działającego przy stowarzyszeniu.

W koncercie uczestniczyły również dzieci z Przedszkola nr 89 w Kiszyniowie „Jaskółka”, które – pod kierownictwem nauczycielki języka polskiego Urszuli Brożek – wykonały piosenkę „Serca białoczerwone mamy”. Uczniowie z trzech kiszyniowskich liceów pod kierownictwem nauczyciela języka polskiego Mirosława Szcześniaka zaprezentowali montaż poetycko-muzyczny.

Na zaproszenie organizatorów w koncercie wzięły udział: zespół artystyczny „Styrzańskie Dzwoneczki” z Głodian oraz chór „Seniorzy” z Rybnicy. Na scenie wystąpili również soliści – Tudor Pruteanu (Kiszyniów), Julia Staruchina (Kiszyniów), Irina Kizericka (Tyraspol).

Każdy utwór, każdy układ taneczny był wyrazem miłości do ojczyzny i szacunku dla tradycji. Koncert zachwycił publiczność, która nagrodziła wszystkich artystów gromkimi brawami.

W foyer Domu Kultury można było oglądać wystawę fotograficzną pt. „Wszędzie widzę Polskę”, wystawę prasy polskiej i polonijnej oraz wystawę rękodzieła. Po koncercie uczestnicy spotkania mogli pobrać najnowsze numery czasopisma „Jutrzenka”.

Całe wydarzenie przebiegało w serdecznej, podniosłej atmosferze i przypominało, jak ważne jest wspólne świętowanie i pielęgnowanie polskiej tożsamości.

Swietłana Laptiacru

Projekt został dofinansowany ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2025 roku.

11 listopada został uznany za święto państwowe na mocy Ustawy z dnia 23 kwietnia 1937 roku, chociaż uroczyste obchody tego dnia odbywały się już wcześniej. Czczono go przed wojną w rozmaitych środowiskach, prywatnie w patriotycznych domach, społecznie w szkołach, w organizacjach młodzieżowych, kombatanckich i kulturalnych.

Pod okupacją niemiecką, a potem w okresie PRL-u świętowanie niepodległości było zakazane. Usiłowano je zastąpić świętem 22 lipca, upamiętniającym wydanie odezwy Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego do Polaków, zwaną Manifestem Lipcowym.

Święto Niepodległości obchodzone 11 listopada zostało przywrócone przez Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ustawą z dnia 15 lutego 1989 r. pod nazwą „Narodowe Święto Niepodległości”.

W KRĘGU KULTURY POLSKIEJ

Na początku listopada br. w Bielicach odbyły się zorganizowane przez Stowarzyszenie „Dom Polski” Dni Kultury Polskiej. Jest to jedna z najbardziej oczekiwanych w Mołdawii prezentacji polskiej kultury. W programie dwudniowego festiwalu przewidziano koncert polskiej muzyki i tańca oraz koncert patriotyczny.

Tegoroczne obchody rozpoczęły 8 listopada koncert zespołów polonijnych w Pałacu Kultury w Bielicach. W uroczystej inauguracji festiwalu udział wzięli: p. radca-minister z Ambasady RP w Kiszyniowie Jacek Kasprzyk wraz z małżonką, przedstawiciele władz miasta Bielce, delegacja z Płocka, przedstawiciele duchowieństwa, licznie zebrana polonia bielecka oraz przedstawiciele środowisk polonijnych z różnych miejscowości Mołdawii.

Radca-minister Jacek Kasprzyk wyraził satysfakcję z tego, że Polonia w Mołdawii podtrzymuje tradycje swoich przodków i odwołuje się do wspaniałej polskiej kultury. Na początku koncertu wystąpiły dzieci z Sorok, wykonując hymn narodowy Polski.

W pierwszej części koncertu widzowie mogli podziwiać występy zespołów – „Wesołe Babcie” (Kiszyniów), „Styrczańskie Dzwonczki” (Głodiany), „Stokrotka” (Soroki), „Słobodzianki” (Słoboda-Raszków) oraz bieleckich – „Jaskółka”, „Krokus” i „Rapsodia”, które zaprezentowały polskie tańce i piosenki ludowe. Wystąpili również goście z Ukrainy – zespół „Aksamitki” z Domu Polskiego w Barze. Natomiast w drugiej części koncertu można było wysłuchać współczesnych kompozycji polskich twórców w wykonaniu solistów.

Artyści zabrali publiczność w muzyczno-taneczną podróż po różnych regionach Polski, ukazując bogactwo narodowych tradycji i emocji, jakie od wieków towarzyszą Polakom. W programie znalazły się między innymi: taniec żywiecki, taniec lubelski, krakowiak i trojak oraz piosenki „Siwy gołąbek”, „Skrzypek”, „Kukuleczka”, „Wiła wianki”, „Lipka”. Prowadząca w języku polskim i rumuńskim koncert młodzież z Domu Polskiego krótko przybliżyła obecnym historię tańców i piosenek, więc publiczność w pełni uczestniczyła w występach.

Po części artystycznej dyrektor Domu Polskiego w Bielicach p. Olesia Górka podziękowała wszystkim artystom i kierownikom zespołów polonijnych za zaangażowanie. Słowa uznania skierowała także do publiczności – za jej obecność i wspólne, entuzjastyczne świętowanie polskiej kultury.

W drugim dniu, 9 listopada w kościele pw. Świętych Archaniołów w Bielicach po uroczystej mszy św. w intencji Ojczyzny odbył się koncert pt. „Odzyskanie niepodległości Polski”, podczas którego wspólnie oddano hołd Ojczyźnie – jej historii, kulturze i tradycji, wartościom, które wciąż kształtują naszą tożsamość. W wykonaniu dzieci z Domu Polskiego w Bielicach wybrzmiały najpiękniejsze wiersze polskich poetów, niosące przesłanie miłości do ojczyzny, przypominające o cenie, jaką trzeba zapłacić za niepodległość i suwerenność.

Uroczystość nabrała szczególnego charakteru dzięki pieśniami patriotycznym w wykonaniu wokalnemu zespołu „Jaskółki” z Domu Polskiego w Bielicach oraz zespołu „Aksamitki” z Domu Polskiego w Barze. Szczególnym momentem było poruszające wykonanie hymnu „Marsz Sybiraków” przez Vasilija Flocea, które pozostawiło niezapomniane wrażenie na zgromadzonych.

Dni Kultury Polskiej w Bielicach to nie tylko święto kulturowe, ale także okazja do wzmacniania więzi pomiędzy Polakami w Mołdawii i popularyzowania polskiego dziedzictwa narodowego.

(sl)

Zdjęcia: **Wiktor Romaniuk**

W dniach 8-9 listopada zespół folklorystyczny „Aksamitki” z Baru (Ukraina) wziął udział w Festiwalu „Dni Kultury Polskiej” zorganizowanym z okazji Narodowego Święta Niepodległości Polski w mieście Bielce (Mołdawia).

Podróż rozpoczęła się wczesnym rankiem, a po przyjeździe do Bielic uczestnicy zespołu zostali bardzo ciepło powitani – szczerymi uśmiechami, troską i prawdziwą, polską gościnnością. Atmosfera festiwalu była wypełniona muzyką i tworzyła świąteczną i serdeczną atmosferę.

9 listopada nasz zespół wystąpił w bieleckim kościele po mszy św. w intencji Ojczyzny, gdzie zaśpiewał polskie pieśni patriotyczne. Uroczystość miejsca i szczerść naszego wykonania bardzo wzruszyły obecnych.

Udział w Festiwalu w Bielicach dostarczył wszystkim uczestnikom wspaniałych wrażeń i dał poczucie narodowej jedności.

Złota Kimakiwska

facebook.com / Dom Polski w Barze

Dni Kultury Polskiej w Bielicach

Zdjęcie z archiwum Stowarzyszenia „Dom Polski”

Bieg Niepodległości w Komracie

8 listopada 2025 roku członkowie Stowarzyszenia Polaków Gagauzji zebrali się nad Jeziorem Komrackim, aby uczcić zbliżające się Narodowe Święto Niepodległości Polski, które przypada na dzień 11 listopada. Uczestnicy spotkania wysłuchali informacji na temat historii święta oraz sposobów na jego uczczenie. Zebrani wspólnie odśpiewali hymn Polski.

Następnie ochotnicy wzięli udział w Biegu Niepodległości o dystansie 1918 metrów na pamiątkę roku odzyskania przez Polskę niepodległości po 123 latach niewoli.

Kolejną częścią spotkania był rodzinny piknik z poczęstunkiem przygotowanym przez dorosłych

członków stowarzyszenia. Młodzi uczestnicy po posiłku śpiewali piosenki w języku polskim oraz brali udział w zabawach plenerowych. Pogoda dopisała i nastroje wśród zebranych również.

Magdalena Kubicka
nauczyciel skierowany do pracy przez ORPEG

Zdjęcia: facebook.com/polacy.gagauzji

11 ноября 1918 года Польша, которую на протяжении 123 лет делили между собой Россия, Пруссия и Австрия, вновь обрела независимость. Но что именно произошло в тот исторический день? Как Польше удалось вернуть себе свободу относительно мирным путем?

Почему Польша празднует День независимости 11 ноября?

Каким образом такая большая страна, как Польша, заново появляется в Центральной Европе? Что должно было случиться в день, которому предстояло стать «Днем независимости»?

Несколько шуточный ответ на этот вопрос дал маршал Юзеф Пилсудский, прославленный польский политик, которому Польша во многом обязана своей свободой: *– Дамы и господа, в 1918 году – прямо как в песне легионеров – «внезапно возродилась Польша».*

Эта шуточная цитата указывает на два важных момента. Во-первых, 11 ноября – дата произвольная. Безусловно, это был исключительно важный день для польской независимости, однако государство за один день не восстановишь, требуется время. И это второе, о чем говорит цитата, в которой упоминаются польские легионы – польские военные формирования, участвовавшие в Первой мировой войне под командованием Юзефа Пилсудского. Усилия польских легионов (изначально созданных Австро-Венгрией для укрепления собственного положения) в борьбе за независимость Польши заставили многих поляков поверить, что Польша может быть свободной. Легионеры сражались много лет, прежде чем Польша возродилась 11-го ноября.

В ноябре 1918 года Первая мировая война приближалась к концу. Она подорвала могущество стран, поделивших Польшу. На тот момент Польша уже добилась частичного суверенитета – в Варшаве действовал Регентский совет (временное польское правитель-

■ Юзефа Пилсудского встречают на вокзале после его возвращения в Варшаву из заключения в Магдебурге
фото: Петр Мечик / FORUM

ство), заложивший основы независимости. Тем не менее в городе еще стояли немецкие войска (по оценкам историков, до 30 тыс. солдат).

10 ноября 1918 года Пилсудский, освобожденный немцами из крепости Магдебург, приезжает в Варшаву. 11 ноября он берет под свой контроль армию. 14 ноября получает полную власть. Дискуссия о том, какую дату считать формальным обретением независимости, длилась долго (из интервью с председателем Института Пилсудского Веславом Высоцким, опубликованного в газете «Niepodległość», 2017)

Несмотря на затянувшиеся дебаты, уже в следующем 1919 году 11 ноября отмечали как день, принесший Польше независимость. Статус национального праздника эта дата получила в 1937 году.

Формально Пилсудский стал главнокомандующим польской армией 11 ноября по решению Регентского совета. Вступив в должность, он первым делом решил взять под контроль Варшаву – бывшую и в перспективе будущую столицу независимой Польши. С этой целью поляки отбили

у немцев ключевые стратегические места – полицейские участки и оружейные склады. Безусловно, операция была рискованной и могла легко привести к вооруженным столкновениям. Чтобы избежать ненужного кровопролития, Юзеф Пилсудский в то утро обратился к комитету немецких солдат перед Президентским дворцом на улице Краковское предместье.

Во второй половине дня польские отряды начали захватывать стратегические объекты в городе. По понятным причинам варшавяне встретили их с невероятным воодушевлением, и даже простые граждане помогали солдатам. Чудесным образом операция прошла относительно мирно: с обеих сторон было всего несколько погибших – немыслимо по сравнению с тем, что творилось прежде. К концу дня большинство ключевых точек оказались в руках поляков, хотя немцы по-прежнему удерживали Цитадель в районе Жолибож. В тот же день Германия заключила перемирие с Антантой, завершив тем самым Первую мировую войну.

Автор: **Марек Кемпа**
www.cultura.pl

Niepozorny na pierwszy rzut oka, ale solidny i przestronny parterowy domek... Ciekawa jest jego historia, opisana w dokumentach przechowywanych w Narodowym Archiwum Republiki Mołdawii. Historia ta opowiadana jest na portalu Ligi Polskich Kobiet – kiszyniowskiej organizacji, od lat zajmującej się poszukiwaniem polskich śladów w Mołdawii.

Budynek konsulatu polskiego w Kiszyniowie

Skrzyżowanie ulic: Leowska 83 (81) / Ściuseva 107 – Inzowa 8 / Lazo 8

■ Główne wejście do konsulatu RP w Kiszyniowie, rok 1926

Ulica Ściuseva znajduje się w górnej części centrum Kiszyniowa. Na początku XX wieku uważana była za jedną z najpiękniejszych ulic miasta. Zabudowa ulicy odbywała się według planu z 1834 roku i została ukończona dopiero pod koniec XIX wieku.

W latach 1850-1870 władze rozwijającego się wtedy Kiszyniowa miały ważne zadanie – rozszerzanie jego granic. Działki na obrzeżach były sprzedawane przez miasto pod zabudowę.

We wrześniu 1857 roku kiszyniowski architekt Aleksander Bernardazzi wydał świadectwo na pusty teren, zakupiony przez Sofię Sokołową, z warunkiem że działka zostanie zabudowana w ciągu dwóch lat.

Podpułkownik Michał Iwanowicz Gudewicz, który mieszkał w sąsiednim narożnym domu, odkupił tę działkę pod koniec roku 1870. Na miejscu domu z cegły glinianej – samanu – wybudował budynek według standardowego projektu. W latach 1900. budynek na rogu ulic Niemieckiej / Inzowa (obecnie ul. Lazo) i Leowskiej (obecnie ul. Ściuseva) przeszedł w ręce Aleksandra Gudewicza – syna pierwotnego właściciela. Od pewnego czasu służył jako nieruchomość dochodowa.

Pierwszym lokatorem był podpułkownik Motornyj – dokument potwierdzający jego zamieszkanie pod tym adresem datowany jest na grudzień 1895 roku. Na początku XX wieku w domu przy ul. Inzowa 8 mieszkała Bronisława Władimirowna Łempicka – wdowa po urzędniku służby celnej Konradzie Julianowiczu Łempickim. Fakt ten potwierdzają dokumenty datowane na styczeń 1917 roku.

W latach 20. XX wieku mieścił się tu Honorowy Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej. Informację tę potwierdza księga adresowa „Cały Kiszyniów” z 1924 roku.

Interesujące są także wyraźne rozbieżności w numerach i nazwach ulic: nr 83 przy ulicy Leowskiej i nr 107 przy ulicy Ściuseva.

Tutaj mamy do czynienia z ciekawym fenomenem kiszyniowskiej toponimii miejskiej. Znaczna część ulic w różnych okresach zmieniała swoje nazwy, czasem wielokrotnie. Zmieniała się również numeracja domów. W Narodowym Archiwum Kiszyniowa znajduje się szereg planów miasta, wydawanych w różnych okresach, które odzwierciedlają zachodzące zmiany.

■ Kiszyniów, rok 1929. Przed głównym wejściem do konsulatu RP. W środku – konsul Antoni Świerziński. Zdjęcie z archiwum Tadeusza Gaydamowicza

W latach 30. XX wieku konsulat przeniósł się do budynku, w którym obecnie mieści się ambasada USA.

Budynek konsulatu RP przy dawnej ulicy Inzowa został wyburzony. Na początku XXI wieku powstała tu dwupiętrowa budowla.

Konsulat RP w Kiszyniowie powstał jesienią 1919 r. dla usprawnienia repatriacji Polaków z regionu czarnomorskiego, przede wszystkim tranzytu uchodźców uciekających z objętego wojną domową południa Ukrainy.

W tamtym czasie Mołdawia była częścią Królestwa Rumunii. Terytorialna kompetencja Honorowego Konsulatu obejmowała miasto Kiszyniów i Besarabię. Od 1922 roku instytucja ta uzyskała oficjalny status konsulatu, a jego kompetencje rozszerzono na powiaty: Chocim, Bielce, Kiszyniów, Orgiejów, Soroki, Tyraspol, Cetatea Albă.

W okresie od 1 czerwca 1919 do 1 stycznia 1923 konsulem kierował Witold Cywiński (konsul honorowy). Dopiero następcy Cywińskiego, Bronisław Ossoliński i Antoni Świerziński, byli zawodowymi pracownikami służby konsularnej.

Konsulat polski w Kiszyniowie, drugim co do wielkości mieście Królestwa Rumunii, bez wątpienia świadczy o poziomie stosunków dyplomatycznych w tamtym okresie między oboma państwami – Rzeczypospolitą Polską a Królestwem Rumunii.

Opr. Anna Dubiel

18 ani de lectură, cultură și prietenie la biblioteka polonă din Chișinău

Przez trzy listopadowe dni Polska Biblioteka im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie gościła mieszkańców miasta, organizując wydarzenia kulturalne z okazji 107. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości oraz 18. rocznicy otwarcia biblioteki – ważnego ośrodka kultury i języka polskiego w stolicy Mołdawii.

9 listopada odbył się spektakl literacko-artystyczny „Polskie tradycje i zwyczaje w Kiszyniowie”, w którym udział wzięły dzieci z polskiej grupy z Przedszkola nr 89 „Jaskółka” (nauczyciel języka polskiego Urszula Brożek).

10 listopada uroczystie otwarto wystawę „Słynni Polacy” prezentującą wybitne polskie osobistości ze świata nauki, kultury, sztuki i sportu. Wystawę można zwiedzać do końca listopada.

Dzień 11 listopada rozpoczął się symbolicznym gestem szacunku dla ojców polskiej niepodległości – złożeniem kwiatów pod popiersiem Marszałka Józefa Piłsudskiego. Obchody kontynuowano w bibliotece, gdzie uczestnicy odśpiewali hymn Polski, a następnie odbył się występ artystyczny uczniów Szkoły Sztuk Pięknych im. Alexeia Stârcea.

W wydarzeniach uczestniczyli studenci kursu języka polskiego w Bibliotece im. Adama Mickiewicza, przedstawiciele Polonii kiszyniowskiej oraz miłośnicy polskiej kultury.

În perioada 9-10 noiembrie, Biblioteca „Adam Mickiewicz” a fost gazda unei serii de evenimente culturale dedicate Zilelor Bibliotecii, prin care am celebrat 107 ani de la recâștigarea Independenței Poloniei și 18 ani de la deschiderea Bibliotecii „Adam Mickiewicz”, un important centru al culturii și limbii polone în Chișinău.

Timp de trei zile, atmosfera bibliotecii s-a umplut de culoare, emoție și tradiție, aducând împreună cititori, cursanți, artiști și membri ai comunității polone din Republica Moldova.

Ziua I – Tradiții și obiceiuri poloneze la Chișinău

Sărbătoarea a debutat cu spectacolul literar-artistic „Tradiții și obiceiuri poloneze la Chișinău”, în care au evoluat copiii din grupa polonă a Grădiniței nr. 89 „Rândunica”, coordonați de Urszula Brożek.

Micii artiști au adus în scenă cântece, poezii și momente pline de farmec, prin care au ilustrat frumusețea tradițiilor poloneze și bucuria copilăriei în spiritul cultural polon.

Ziua II – Polonezi celebri – cunoscuți în toată lumea!

A doua zi a fost marcată de vernisarea expoziției „Polonezi celebri – cunoscuți în toată lumea!”, care a prezentat personalități polone remarcabile din domeniul științei, culturii, artei și sportului. Vizitatorii au descoperit contribuțiile acestora la patrimoniul universal și impactul lor durabil asupra culturii mondiale.

Expoziția poate fi vizitată până la sfârșitul lunii noiembrie în spațiile Bibliotecii „Adam Mickiewicz”.

Ziua III – Omagiu Poloniei la 107 ani de Independență

Ultima zi din program a fost dedicată Zilei Independenței Poloniei, prilej de reflecție, recunoștință și bucurie. Evenimentul a început cu un moment solemn – depunerea de flori la Monumentul Mareșalului Józef Piłsudski, gest simbolic de respect față de eroii independenței Poloniei.

Sărbătoarea a continuat la bibliotecă, unde participanții au intonat imnul de stat al Poloniei, urmat de un spectacol artistic plin de emoție, susținut de elevii Școlii de Arte „Alexei Stârcea”, pregătiți și însoțiți de profesoara lor de canto, Adriana Spunei.

Publicul a fost purtat prin cântece și poezii dedicate patriei polone, iar momentele de istorie și cultură au fost completate de un quiz interactiv pregătit de Wiesława Świerszcz, lectorul de limbă polonă de la Biblioteca „Adam Mickiewicz”.

La evenimente au participat studenții cursurilor de limbă polonă din cadrul bibliotecii, membri ai comunității polone din Moldova, dar și prieteni ai culturii polone, care au dorit să împărtășească această sărbătoare – a libertății, a tradiției și a educației.

Mulțumim tuturor celor care au fost alături de noi, contribuind la crearea unei atmosfere calde, pline de emoție și spirit de comunitate.

Svetlana Gumeni

Director Biblioteca „Adam Mickiewicz”

18. urodziny Polskiej Biblioteki w Kiszyniowie

Zdjęcia: facebook.com/biblioteka.adammickiewicz

Obchody 11 listopada w Tyraspolu

Z okazji rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości w Centrum Kultury Polskiej „Jasna Góra” w Tyraspolu (Naddniestrze) odbyło się wydarzenie, które upamiętniło to ważne święto w historii Polski. Program spotkania obejmował wspólne odśpiewanie hymnu Polski oraz występ teatralny „Powrót niepodległości”. Dzięki wspólnemu świętowaniu i refleksji nad historią Polski, koncert stanowił nie tylko artystyczne wydarzenie, ale także ważny element kultywowania tradycji niepodległościowych wśród Polonii.

Zdjęcia z archiwum TKP „Jasna Góra”, Naddniestrze

Polacy przekręcają pierwsze zdanie hymnu. JERZY BRALCZYK: Lepiej mi się tak śpiewa

„Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy” czy „póki my żyjemy”? „Póki” przypomina zabawne pukanie, ale mimo to w hymnie nie razi.

Póki czy kiedy? Polski hymn państwowy* obowiązujący od 1926 roku, niezmienny po wojnie i po różnych transformacjach, zwany trochę zbyt może swobodnie „Mazurkiem Dąbrowskiego”, w oficjalnym kształcie ma za pierwszą linię „Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy”. Znaczna część polskich obywateli jest przekonana, że nie „kiedy”, tylko „póki”, a Wybicki pamiętnej nocy w namiocie i tak napisał inaczej, mianowicie: „Jeszcze Polska nie umarła”.

Ważne teksty, co do których kształtu nikt nie powinien mieć wątpliwości, jak do tekstu rotacji przysięgi czy liturgicznej modlitwy, miewają jednak czasem historyczne warianty.

W każdym z tych wariantów początek naszego hymnu brzmi nieco defetystycznie. Kiedy mówię, piszę czy śpiewam, że coś żyje, już przez to samo podaję możliwość odmienną, mianowicie, że właśnie nie. Jeżeli mówię (piszę itd.), że nie zginęło czy nie umarło, już tym samym przywołuję wizję śmierci czy innej zatyki, której zaprzeczam – sensownie tylko wtedy, gdy bardzo prawdopodobna. Używając przy tym tak negatywnie pobudzających słów jak „umarzeć” czy „zginąć”. Jeśli dodam do tego słowo „jeszcze”, wizję zagłady wręcz

pokazuję, odraczając tylko jej moment. Jeszcze nie.

Czy zginie, umrze, jak nas nie stanie? To nie jest oczywiste – w tekście mówi się tylko tyle, że kiedy my jesteśmy, Polska żyje, a nie mówi się wprost, że jak nas nie będzie, nie będzie i Polski – ale się nasuwa. I tu pewna różnica: „kiedy” czy „póki”. Trochę dziwne jest połączenie czasownika dokonanego („zginęła”, „umarła”) z niedokonanym („żyjemy”) przy „kiedy”. Normalne byłoby „żyje, kiedy my żyjemy”. A jeszcze bardziej: „żyje, póki my żyjemy”. Jeśli „nie zginęła”, mniej niezręczne i bardziej jednoznaczne jest „póki”.

„Póki” brzmi oryginalnie, lepiej znamy „dopóki”. Było jeszcze ładne „dopokąd”. Dopóki ucho się nie urwie, dzban wodę nosi. „Póki” przypomina zabawne pukanie, ale mimo to w hymnie nie razi. Wolę je w każdym razie od banalnego, mniej gramatycznie i znaczeniowo dopasowanego „kiedy”. Lepiej mi się też śpiewa „póki” niż „kiedy”.

I w końcu tak właśnie jest: „my” to przecież Polacy, a jak nas Polaków nie będzie, to i Polski też. Tylko może dałoby się czymś zastąpić to „jeszcze”? Bo w ten sposób i koniec Polski się wyraźnie rysuje, i nasz też...

Zrozumiałe, że gdy Wybicki to pisał, negowanie śmierci Polski miało sens, a deklarowanie wiary w jej życie i wiązanie go z własnym było piękne, ważne i potrzebne. Wiemy, że jak przyznawał nawet Stalin, gdy gorliwie chciano po wojnie hymn zmienić, „mazurka to ładna piosenka”. Melodia, którą dzielimy z innymi Słowianami, jest dość optymistyczna. Ale nie mogę się oprzeć wrażeniu, że inaczej byśmy myśleli o Polsce, gdyby inny jakiś hymn nie podawał w wątpliwość oczywistości jej dalszego istnienia.

Jerzy Bralczyk
źródło: wyborcza.pl

Tekst po raz pierwszy był opublikowany 11 listopada 2023 r.

* „Mazurek Dąbrowskiego” („Pieśń Legionów Polskich we Włoszech”), autor słów: Józef Wybicki (1747-1822).

Felieton pochodzi z książki Jerzego Bralczyka „500 zdań polskich”, Agora, 2015 r.

Zagadka - kolorowanka

Zapraszamy do zabawy dzieci z ośrodków polonijnych w Mołdawii!

Szarą szosą
cztery koła go niosą.
Czerwone światło
zatrzyma go łatwo.

Odpowiedzi na zagadki prosimy wysłać na e-mail: redakcja.jutrzenka@gmail.com lub przekazać do redakcji przez nauczyciela języka polskiego. Prosimy też podać swoje imię, nazwisko i wiek. Pod koniec roku wśród najaktywniejszych uczestników Klubu Mądrej Sówki będą rozdawane nagrody książkowe. Nagrodą główną – książka „ŁAMIGŁÓWKI NA CAŁY ROK”.

UCZYMY SIĘ POLSKIEGO

Która pora roku jest: deszczowa, ciepła, ciężka, długa, lekka, łagodna, chłodna, ładna, gorąca, mroźna, pogodna, piękna, ostra, sucha, okropna, surowa, śnieżna, słoneczna, upalna, zmienna, wietrzna, wstrętna, krótka?

JESIEŃ	deszczowa,
ZIMA:	ostra,
LATO:	słoneczne,
WIOSNA:	zmienna,

Imieniny Ulicy Święty Marcin w Poznaniu

11 listopada 2025 roku po raz 31. odbyło się wyjątkowe na mapie Poznania i Polski święto – Imieniny Ulicy Święty Marcin. Podobnie jak w poprzednich latach, tegorocznej edycji przyświecało hasło „Czyń dobro!”.

Imieniny Ulicy Święty Marcin – coroczny festyn, odbywający się w Poznaniu w dniu 11 listopada, który to dzień jest w Poznaniu nie tylko Świętem Niepodległości, ale także Dniem Świętego Marcina. W związku z powyższym jedna z najważniejszych ulic w mieście ma tego dnia swoje święto.

W swojej obecnej formie festyn istnieje od 1993 roku, jednak tradycją nawiązuje do średniowiecznych obchodów tego święta. W dniu Świętego Marcina wyrusza barwny korowód spod kościoła św. Marcina, pod przewodem osoby odgrywającej postać Świętego Marcina (na postać tę odbywa się casting). Za nim, na platformach lub pieszo, prezentują się różnego rodzaju grupy artystyczne. Pochód podąża ulicą Święty Marcin i kończy się pod Zamkiem Cesarskim, gdzie mają miejsce koncerty, kiermasz artykułów regionalnych i pokaz sztucznych ogni. Jednym z najważniejszych artykułów możliwych do nabycia są wtedy rogalie świętomarcińskie.

Ta słodka tradycja sięga przynajmniej 150 lat. Natomiast znane z wielu miast Europy obchody dnia Świętego Marcina nabrały w Poznaniu szczególnej oprawy w 1994 roku, gdy osoby związane z Centrum Kultury Zamek zainicjowały Imieniny Ulicy Święty Marcin. Ponieważ mają one tę samą datę, co Narodowe Święto Niepodległości, nabrały szczególnej wymowy. W tak radosny sposób niepodległość Polski świętuje się tylko w Poznaniu!

– Imieniny Ulicy Święty Marcin są wyjątkowym świętem, źródłem radości i dumy. Zapraszamy do wspólnego świętowania mieszkańców i mieszkanki miasta oraz turystów i turystki z całej Polski i świata. Wierzmy, że nasz przekaz czynienia dobra i dzielenia się z potrzebującymi jest czymś wyjątkowo potrzebnym we współczesnym świecie – mówi Anna Hryniewiecka, dyrektorka Centrum Kultury Zamek w Poznaniu.

Pyszne rogalie z wyjątkowym nadzieniem z białego maku, których nie da się pomylić z żadnym innym wypiekiem... To zdecydowanie **ROGALE ŚWIĘTOMARCIŃSKIE!** Oryginalnych można spróbować w okolicach Poznania w listopadzie.

Popularność rogali świętomarcińskich wynika przede wszystkim z ich wyjątkowego smaku. To wypieki z ciasta półfrancuskiego oblane gęstym lukrem. W środku każdy rogal świętomarciński zawiera nadzienie złożone głównie z białego maku i bakalii (rodzynek, orzechów, migdałów).

W 2008 r. nazwa „rogal Świętomarciński” została wpisana do Rejestru Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych. Oznacza to, że cukiernie i piekarnie, które chcą używać tej nazwy w odniesieniu do swoich wypieków, muszą uzyskać certyfikat Kapituły Poznańskiego Tradycyjnego Rogala Świętomarcińskiego. Powstała ona z inicjatywy Cechu Cukierników i Piekarzy w Poznaniu, Izby Rzemieślniczej oraz Urzędu Miasta Poznań.

Opr. Natalia Barwicka

Cmentarz Wojskowy na Powązkach jest jedną z najważniejszych nekropoli w Polsce. Znajduje się w Warszawie w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego Cmentarza Stare Powązki. Choć oba cmentarze leżą obok siebie, to Cmentarz Wojskowy jest osobną nekropolią, młodszą o ponad 120 lat od Cmentarza Stare Powązki.

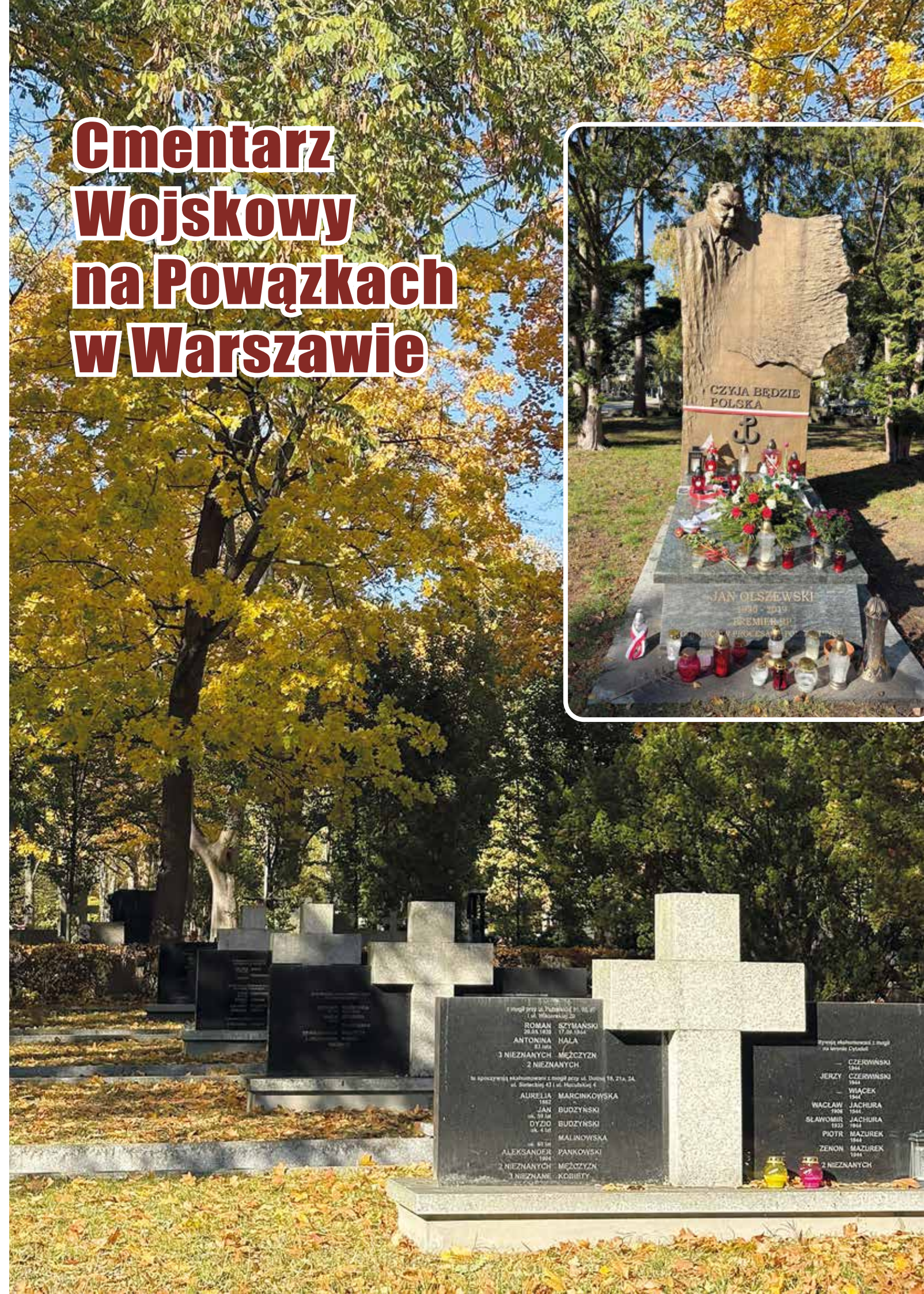
Cmentarz Wojskowy na Powązkach jest jedną z najważniejszych nekropoli w Polsce. Znajduje się w Warszawie w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego Cmentarza Stare Powązki. Choć oba cmentarze leżą obok siebie, to Cmentarz Wojskowy jest osobną nekropolią, młodszą o ponad 120 lat od Cmentarza Stare Powązki.

Cmentarz Powązki Wojskowe został założony w 1912 roku. W czasie zaborów teren ten należał do armii carskiej i był miejscem pochówku żołnierzy armii rosyjskiej. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku nekropolia stała się miejscem pochówku żołnierzy Wojska Polskiego. Są tutaj pochowani uczestnicy kolejnych konfliktów zbrojnych m.in. żołnierze polegli podczas kampanii wrześniowej, powstańcy warszawscy z 1944 roku w tym młodzi harcerze z Szarych Szeregów, których groby ozdobione są biało-czerwonymi opaskami. Nekropolia ta jest również miejscem spoczynku wielu wybitnych Polaków – polityków, naukowców, twórców kultury, artystów, sportowców i ludzi zasłużonych dla kraju. W centralnej części cmentarza znajduje się pomnik upamiętniający ofiary katastrofy smoleńskiej. Wielu z nich zostało pochowanych właśnie tu na Powązkach Wojskowych.

Cmentarz zajmuje powierzchnię ponad 24 hektarów. Obecnie cmentarz pełni nadal funkcje czynnej nekropolii. Odbывая się tu uroczystości państwowe i rocznicowe – m.in. 1 sierpnia w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Wiele osób przychodzi tu 1 listopada w dniu Wszystkich Świętych by oddać hołd bliskim zmarłym, zapalając znicze i składając kwiaty. Jest to czas refleksji i pamięci o tych, których już z nami nie ma.

Tekst i zdjęcia
Anna Gaydamowicz-Mazur

Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie

POLISH ACADEMY OF SOCIAL
SCIENCES AND HUMANITIES

PASSH

INSTYTUT ROZWOJU
JĘZYKA POLSKIEGO

Dofinansowano przez
Instytut Rozwoju Języka Polskiego
ze środków budżetu państwa

MIĘDZYNARODOWY
DZIEŃ EDUKACJI
POLONIJNEJ

ZAPRASZAMY NA
**7. MIĘDZYNARODOWY
DZIEŃ EDUKACJI POLONIJNEJ**
KTÓRY ODBĘDZIE SIĘ W
FORMULE HYBRYDOWEJ
7 GRUDNIA 2025 ROKU W KISZYNIEWIE

TVP
POLONIA

ORPEG
OŚRODEK ROZWOJU
POLSKIEJ EDUKACJI ZA GRANICĄ

DZIENNIK BERLIŃSKI